

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง กับการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา เป็นการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ (QUALITATIVE RESEARCH) และการศึกษาเชิงปริมาณ (QUANTITATIVE RESEARCH) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต่อการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบในการผลิตรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชม และความพึงพอใจของประชาชนในจังหวัดลำปางต่อรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง การสังเกตจากการมีส่วนร่วม ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (SURVEY RESEARCH) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูล โดยเป็นการเก็บข้อมูลครั้งเดียว (ONE SHOT STUDY) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตจังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต่อการส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา

จากข้อมูลสรุปได้ว่า บทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน มีเพียงบางส่วนตามนโยบายที่เป็นนโยบายหลักในการดำเนินงาน และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) โดยไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่จะนำเสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นใน 8 จังหวัดภาค

เหนือตอบนบ ที่มีขีดเด่นและสามารถนำมาเผยแพร่ได้ทำได้โดยใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงมิได้มุ่งเน้นเรื่องวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านเป็นพิเศษ

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ได้เผยแพร่และผลิตรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านตามนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรแม่ข่าย ปัจจุบันมี 3 รายการ คือ รายการสารคดีรอบบ้านล้านนา รายการเกมท้าดวล และรายการกำเมืองกำฝรั่งของฮักของซาง ซึ่งมีรูปแบบในการส่งเสริมภาษาถิ่นพื้นเมือง ศิลปหัตถกรรม ประเพณีท้องถิ่น อันถือเป็นวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นเอง นับเป็นบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูล การถ่ายทอดมรดกทางสังคม เป็นการสืบทอดความคิดเห็นจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้ต่อไป

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบ ต่อการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

2.1 ปัจจัยภายในได้แก่

2.1.1 ปัจจัยด้านนโยบายการจัดองค์กรและการบริหารงาน จากการศึกษาพบว่า สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ได้รับนโยบายในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากทั้งส่วนกลาง คือ กรมประชาสัมพันธ์ และนโยบายสนับสนุนในส่วนท้องถิ่น ซึ่งสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ได้ยึดถือเป็นหลักการ แต่ในทางปฏิบัติสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องทำหน้าที่เป็นสถานีเครือข่ายของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเน้นนโยบายด้านการเผยแพร่ข่าวสารของทางราชการ และการให้การศึกษาความรู้แก่ประชาชน จึงทำให้นโยบายในส่วนท้องถิ่นลดบทบาท และความสำคัญลงไป แต่นับได้ว่าปัจจัยด้านนโยบายของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง มีบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา

ส่วนปัจจัยด้านการจัดการองค์กรและการบริหาร จากการศึกษาพบว่า การจัดองค์กรของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง มีการแบ่งฝ่ายงานเป็น 2 ส่วน คือ ฝ่ายควบคุมรายการและฝ่ายผลิต รายการ ที่สามารถรับผิดชอบนำเสนอรายการที่มีบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่ด้านการบริหารงานกลับมีความซ้ำซ้อน เนื่องจากสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องขึ้นอยู่ในสายการบังคับบัญชาของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 ลำปาง การดำเนินการขาดความเป็นอิสระ อันส่งผลต่อบทบาทในการผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในทางที่ไม่เอื้อประโยชน์อย่างแท้จริง

2.1.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี จากการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตรายการและแพร่ภาพรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น ยังไม่มีความทันสมัยเพียงพอในการที่จะผลิตรายการให้มีความหลากหลายและมีคุณภาพได้ประกอบกับการใช้ระบบ REPEATER ของสถานีเครื่องส่งเป็นเครื่องช่วยแปลงความถี่ในการส่งสัญญาณ ทำให้คุณภาพของสัญญาณลดลงไป และทำให้บริษัทผู้เช่าเวลาต้องลงทุนเพิ่มในการส่งม้วนเทปบันทึกรายการให้ครบทุกสถานีที่เป็นเครื่องส่ง เพื่อลดปัญหาด้านคุณภาพของสัญญาณทำให้ผู้เช่าเวลาต้องเพิ่มเงินทุนโดยไม่จำเป็น ดังนั้น ปัจจัยด้านเทคโนโลยีจึงเป็นอุปสรรคในการผลิตรายการ และนำเสนอรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

2.1.3 ปัจจัยด้านความเป็นมืออาชีพ จากการศึกษาพบว่า บุคลากรของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาคุณภาพของรายการให้มีความหลากหลายและน่าสนใจ เนื่องมาจากขาดแคลนบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาด้านสื่อมวลชนโดยเฉพาะด้านสื่อโทรทัศน์โดยตรง ผู้ที่ปฏิบัติงานในการผลิตรายการส่วนมาก จะต้องใช้ช่องทางด้านเทคนิค ที่มีเพียงความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคเพียงอย่างเดียวในการผลิตรายการจึงมีเพียงประสบการณ์และการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยขาดหลักการที่แท้จริง ส่งผลกระทบถึงคุณค่าด้านเนื้อหาในรายการที่ไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือตอบสนองความต้องการของผู้รับสารในท้องถิ่นได้ดังนั้น ปัจจัยด้านความเป็นมืออาชีพของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จึงเป็นอุปสรรคต่อการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน

2.2 ปัจจัยภายนอกได้แก่

2.2.1 ปัจจัยด้านรายได้ และงบประมาณ จากการศึกษาพบว่า รายการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ผลิตและเผยแพร่ นั้น จะได้รับงบประมาณการสนับสนุนจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ซึ่งไม่ใช่งบประมาณของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้น ปัจจัยด้านงบประมาณของสถานี จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตรายการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้าน เนื่องจากการสนับสนุนจากฝ่ายงานภายนอก งบประมาณของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ(สวช.) จึงเป็นงบประมาณที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการผลิตรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

นอกจากนี้ยังพบอีกว่าปัญหาด้านงบประมาณทำให้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องยกเลิกรายการที่ร่วมกับนักจัดรายการท้องถิ่น คือ รายการศิลปินหรรษา รายการวัฒนธรรมสัมพันธ์ และรายการพื้นบ้านล้านนา ออกจากผังรายการ เนื่องจากนักจัดรายการทั้ง 3 รายการ ไม่

สามารถจ่ายค่าผลิตรายการและค่าเช่าเวลาให้แก่สถานีได้ แต่ยังคงรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ 3 รายการคือ รายการสารคดีรอบบ้านล้านนา โดยงบประมาณจากสำนักงานส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ รายการเกมทำควล และรายการกำเมื่อกำฝรั่งของอักษของขาง ซึ่งเป็นรายการของนักจัดรายการท้องถิ่นที่สามารถผลิตรายการได้ด้วยตนเอง และจ่ายค่าเช่าเวลาของสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง ในช่วงเวลาของสถานีคือ 16.00 -18.00 น.

2.2.2 ปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาพบว่า แหล่งข้อมูลข่าวสารทางด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ไม่มีการเก็บข้อมูลข่าวสารให้เป็นระบบระเบียบเหมาะแก่การอ้างอิง หรือค้นคว้า ดังนั้น ปัจจัยด้านแหล่งข้อมูลข่าวสาร จึงไม่เอื้อต่อการสนับสนุน และส่งเสริมการผลิตรายการที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาล้านนา

2.2.3 ปัจจัยด้านการแข่งขัน จากข้อมูลสรุปได้ว่า สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปางที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ ไม่มีนโยบายการแข่งขันกับสื่อช่องอื่น ๆ แต่ดำเนินกิจการไปตามนโยบาย กฎ และระเบียบของรัฐเท่านั้น ทั้งมีงบประมาณในการสนับสนุนให้ผลิตรายการไม่มากคุณภาพของรายการจึงไม่สามารถกระตุ้นหรือจูงใจคนดูให้สนใจได้ จึงไม่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานเอกชน ในการซื้อเวลาของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สถานีไม่สามารถแข่งขันกับสื่อโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ได้

2.2.4 ปัจจัยด้านกฎหมาย จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านกฎหมายและการควบคุมจากระเบียบของราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้กฎและข้อบังคับใช้แก่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เช่นเดียวกับสถานีโทรทัศน์อื่น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานีโทรทัศน์ผลิต รายการที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ประชาชนผู้รับสารภายในประเทศให้ตระหนักถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาติเสมอ ดังนั้น จากการศึกษาจึงพบว่า การควบคุมทางกฎหมายของกระทรวงตามพระราชกฤษฎีกา และระเบียบว่าด้วยเรื่องวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ได้สนับสนุนให้สถานีนำเสนอรายการโทรทัศน์ที่มีคุณค่า และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนรายการที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ดีของชาติด้วย จึงเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมด้านการผลิตรายการมากกว่าการเป็นอุปสรรค

2.2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสนใจของผู้รับสาร จากข้อมูลสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจเปิดรับชมรายการข่าวท้องถิ่นมากที่สุด สำหรับรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน

รายการที่กลุ่มตัวอย่างสนใจเป็นอันดับ 1 คือรายการสารคดีรอบบ้านล้านนา และรายการเกมทำดวล รายการกำเมืองกำฝรั่งของฮักของซางตามลำดับ

มีข้อน่าสังเกตว่ากลุ่มอย่างถึงร้อยละ 15.75 ที่ไม่สนใจติดตามชมรายการใด ๆ ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปางในช่วงเวลา 16.00 - 18.00 น. เนื่องจากมีภารกิจอื่น ๆ ที่ต้องทำในช่วงเวลาดังกล่าว

3. ลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับการรับชมและความพึงพอใจในการการรับชมรายการที่มีเนื้อหาส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

ผลการทดสอบสมมติฐาน :

เพศ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิงมีความพึงพอใจ เนื้อหา รูปแบบ ภาพเสียง ประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการรอบบ้านล้านนา เกมทำดวล และรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุ : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาของรายการรอบบ้านล้านนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความพึงพอใจต่อภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อรูปแบบภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการรอบบ้านล้านนา ของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อเนื้อหา รูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการเกมทำดวลของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ยังไม่พบความแตกต่างในประเด็นเนื้อหาและรูปแบบ ในรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง ของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การศึกษา : พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อเนื้อหา และเทคนิคการผลิตรายการของรายการรอบบ้านล้านนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อภาพ/เสียงประกอบของรายการเกมทำดวงล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อรูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตรายการรอบบ้านล้านนา ความพึงพอใจต่อเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิคการผลิตของรายการเกมทำดวงล และความพึงพอใจต่อเนื้อหา รูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของอ๊กของขาง ของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

รายได้: การทดสอบพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาของรายการรอบบ้านล้านนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจแตกต่างกันต่อรูปแบบ และเพลง/ภาพประกอบ ของรายการเกมทำดวงล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อรูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการรอบบ้านล้านนา ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อเนื้อหาของรายการเกมทำดวงล ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

และไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อเนื้อหา รูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของอ๊กของขาง ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เขตที่อยู่อาศัย: การทดสอบพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเขตอาศัยต่างกัน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหา และรูปแบบของรายการรอบบ้านล้านนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาของรายการเกมทำดวงลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความพึง

พอใจต่อเนื้อหาและภาพ/เสียงประกอบของรายการ กำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจต่อภาพ/เสียงประกอบของรายการรอบบ้าน ล้านนาของกลุ่มตัวอย่างที่มีเขตอาศัยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจ ต่อรูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการเกมทำดวงของกลุ่มตัวอย่างที่มีเขตอาศัยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ไม่พบความแตกต่างของความพึงพอใจ ต่อรูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตของรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง ของกลุ่มตัวอย่างที่มีเขตอาศัยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มประชากรตัวอย่างในจังหวัดลำปาง จำนวน 400 คน ทั้งในพื้นที่เขตเทศบาลและพื้นที่นอกเขตเทศบาล สามารถสรุปแยกส่วนในการนำเสนอได้เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และเขตพื้นที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือกลุ่มอายุระหว่าง 51 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.0 รองลงมา คือ ระหว่างอายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 กลุ่มที่น้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.0

ส่วนเรื่องระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 29.3 ส่วนกลุ่มที่น้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 0.5

ส่วนเรื่องรายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,500 บาทต่อเดือน และกลุ่มที่ให้คำตอบได้น้อยที่สุด คือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 2,501 - 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 13.3

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกาารเปิดรับข่าวสารของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในช่วงเวลา 16.00 - 17.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาของรายการส่วนท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้ คือ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เคยเปิดชม คิดเป็นร้อยละ 49.0 และไม่เคยชมคิดเป็นร้อยละ 47.8 และผู้ที่ชมจะชมรายการสารคดีรอบบ้านล้านนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.93 รายการเกมทำดวล คิดเป็นร้อยละ 31.80 และรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง คิดเป็นร้อยละ 16.27 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมกาารเปิดรับหรือไม่เปิดรับข่าวสารในช่วงเวลาของท้องถิ่นมีความใกล้เคียงกันมาก และรายการที่เปิดรับมากที่สุด คือ สารคดีรอบบ้านล้านนา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของลักษณะประชากรกับความพึงพอใจในรายการสารคดีรอบบ้านล้านนา เกมทำดวล และกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง สรุปได้ดังนี้ คือ

รายการที่ 1 รายการ “รอบบ้านล้านนา”

ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่าง ทั้งชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อการชมรายการไม่แตกต่างกัน คือต่างมีความพึงพอใจในเนื้อหาสาระ รูปแบบ ภาพ/เสียงประกอบ และเทคนิคการผลิตรายการเท่า ๆ กัน เช่นเดียวกับลักษณะของรายได้ที่ไม่มีความแตกต่างกัน

ส่วนอายุ กลับพบว่า มีความแตกต่างกัน คือ กลุ่มผู้ที่มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จะเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจในเนื้อหาของรายการมากกว่าส่วนอื่นๆ ของรายการสารคดีรอบบ้านล้านนา แสดงให้เห็นว่า ประชากรกลุ่มที่มีอายุมากจะให้ความสนใจต่อเนื้อหาของรายการรอบบ้านล้านนามากกว่าคนที่มีอายุน้อย

รายการที่ 2 รายการ “เกมทำดวล”

ปรากฏว่า ลักษณะทางประชากรในเรื่องเพศ ทั้งชายและหญิง มีความพึงพอใจต่อการชมรายการไม่ แตกต่างกันเช่นเดียวกับเรื่องของอายุ แต่เรื่องการศึกษา รายได้ และเขตพื้นที่อยู่อาศัยกลับมีความแตกต่างกันคือ ผู้ที่จบการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี ให้ความพึงพอใจกับภาพและเสียง

มากกว่าช่วงอายุอื่นๆ เช่นเดียวกับผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 2,001 - 5,000 บาท จะพึงพอใจในรูปแบบของรายการมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงหรือต่ำกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้ระดับ 10,000 บาทขึ้นไป กลับพึงพอใจในภาพ/เสียงประกอบมากกว่า และส่วนมากจะเป็นประชากรที่อยู่ในเขตเทศบาลที่พึงพอใจในเนื้อหา มากกว่าผู้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล แสดงว่า รายการเกมท้าดวงล ต้องสนองความพึงพอใจในด้านรูปแบบแก่ประชากรที่มีรายได้ระดับปานกลาง ส่วนผู้ที่มีรายได้ระดับสูงชอบเสียงและภาพประกอบของรายการมากกว่า และสามารถตอบสนองความพึงพอใจในด้านเนื้อหาแก่คนในเขตเทศบาลมากกว่าคนที่อยู่นอกเขตเทศบาล

รายการที่ 3 รายการ “กำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง”

ปรากฏว่า ลักษณะของประชากรด้านเพศ อายุ รายได้ การศึกษา ไม่มีผลที่ทำให้มีความพึงพอใจจากการชมรายการแตกต่างกัน แต่ในส่วนของเขตพื้นที่อยู่อาศัยนั้น กลับแตกต่างกัน คือ ประชากรในเขตเมืองพึงพอใจในเนื้อหาและภาพ/เสียงประกอบของรายการมากกว่าประชากรที่อยู่นอกเขตเมือง แสดงให้เห็นว่า รายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง สามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจในเรื่องเนื้อหา เสียงและภาพประกอบ แก่คนในเขตเทศบาลได้ดีกว่าคนนอกเขตเทศบาล

สรุปว่า รายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา ทั้ง 3 รายการ สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลแตกต่างกันในเรื่องเนื้อหา รูปแบบ เพลงและภาพประกอบ ส่วนด้านเทคนิคไม่มีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เนื้อหา รูปแบบของรายการและภาพ/เสียงประกอบ ส่วนใหญ่มีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะของประชากรที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน ส่วนตัวแปรลักษณะประชากรซึ่งได้แก่ เพศ อายุ รายได้ และการศึกษา มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง “บทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ

1. บทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญา ชาวบ้านล้านนา

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในการผลิตรายการและเลือกที่ส่งเสริมวิถีชีวิตของชาวบ้านล้านนา

3. การรับชมและความคิดเห็นประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

1. บทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา

จากการศึกษาการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เกี่ยวกับรายการที่แพร่ภาพออกอากาศของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในช่วงเวลา 16.00 - 17.30 น. ซึ่งเป็นเวลาในส่วนของท้องถิ่น พบว่า รายการที่มีลักษณะของการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีเพียง 3 รายการ ที่สถานีได้ผลิตขึ้นหรือจัดสรรให้กับผู้เช่าเวลา ดังนี้ คือ รายการรอบบ้านล้านนา เป็นรายการสารคดี มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ของ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน รายการเกมทำดวล เป็นรายการเกมโชว์ ที่เน้นความสนุกสนาน แต่มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถาน และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตภาคเหนือในช่วงของการถามคำถามในการแข่งขัน และรายการกำเมืองกำฝรั่ง ของฮักของซาง เป็นรายการบันเทิงผสมสาระความรู้ทางภาษาพื้นเมือง

เมื่อเทียบกับสัดส่วนเวลาของรายการที่ออกอากาศในช่วงเวลาของท้องถิ่น ซึ่งมีเวลาทั้งหมดวันละ 90 นาที ต่อ 1 วัน ใน 1 สัปดาห์ จะพบรายการดังกล่าวรายการละ 2 ครั้ง นับเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับสัดส่วนของเวลาที่เป็นเวลาของส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

ในส่วนของเนื้อหาของรายการที่นำเสนอผ่านทั้ง 3 รายการ จะไม่มุ่งเน้นเรื่องวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากไปกว่าเนื้อหาในด้านอื่นๆ ของวัฒนธรรม การคัดเลือกเนื้อหาของการผลิตรายการไม่ว่าจะเป็นในส่วนที่สถานีผลิตขึ้นเอง หรือรายการของผู้เช่าเวลา เช่น เกมทำดวล หรือกำเมืองกำฝรั่งของฮักของซาง ขึ้นอยู่กับความสะดวกในการถ่ายทำและแหล่งข้อมูล ที่ไม่ต้องใช้งบประมาณมากเกินไป

ดังนั้น รูปแบบของรายการก็จะออกมาในลักษณะง่ายๆ ไม่มีการสร้างสรรค์รูปแบบให้หลากหลาย เพื่อให้รายการนั้นเรียกร้องความสนใจจากประชาชนผู้รับสาร ยังผลให้ประชาชนไม่สนใจที่จะรับสารจากสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง

จากแนวความคิดในเรื่องบทบาทสื่อมวลชนของ LASSWELL, 1974, SCHRAMM, 1977 และ McQUAIL, 1978 ซึ่งได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้รวมกันทั้งสิ้น 5 ประการ คือ การให้ข่าวสาร (INFORMATION) การประสานสัมพันธ์ (CORRELATION) การให้ความต่อเนื่อง (CONTINUITY) การให้ความบันเทิง (ENTERTAINMENT) และการกระตุ้นเร้า (MOBILIZATION) นั้น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง สามารถปฏิบัติได้เพียง 2 ประการ คือ การให้ข่าวสารทางวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา และการให้ความบันเทิงเท่านั้น ส่วนการประสานสัมพันธ์และความต่อเนื่อง รวมทั้งการกระตุ้นเร้า นั้น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ไม่ได้นำเสนอผ่านรายการใดในช่วงเวลา 16.00 - 17.30 น. แสดงให้เห็นว่า สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ยังไม่มีบทบาทเพียงพอต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา ตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างเต็มที่

และจากแนวคิดการสื่อสารเพื่อพัฒนาวัฒนธรรม (มสธ, 2533) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารต้องเป็น แพร่วัฒนธรรม นำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสู่คนส่วนใหญ่ของสังคม ทำนุบำรุงรักษาและคุ้มครองป้องกัน วัฒนธรรมต่างถิ่น

ถ้าหากพิจารณาจากแนวคิดนี้ จะเห็นได้ว่า สิ่งที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ได้ดำเนินการอยู่มีเพียงบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร และนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสู่สังคมส่วนใหญ่ ส่วนการทำนุบำรุงรักษา และการคุ้มครองป้องกันวัฒนธรรมของต่างถิ่นนั้น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ยังไม่มีบทบาทที่ชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องการป้องกันวัฒนธรรมจากต่างถิ่นแทบไม่ปรากฏทางการนำเสนอรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปางแต่ประการใด

จากแนวคิดเรื่องการใช้สื่อมวลชนสำหรับชุมชน (จุมล รอดคำดี, 2532) ได้กล่าวไว้ว่า “การใช้สื่อมวลชน ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในพื้นที่มากกว่าอาศัยคนจากส่วนกลาง การลงทุนทางด้านสื่อมวลชนต้องเปิดโอกาสให้สามารถขยายการลงทุนเพิ่มขึ้นได้ ไม่มีการขยายสื่อจากส่วนกลางในลักษณะของ NETWORK เพื่อให้เกิดการไหลเวียนของข่าวสารที่สมดุล ตลอดจนการใช้สื่อมวลชนพัฒนาท้องถิ่นตามนโยบายของท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง สามารถดำเนินการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากรายการที่เป็นเวลาของท้องถิ่นนั้นมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับรายการที่ส่งมาจากส่วนกลาง สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จึงมีลักษณะเป็นเครือข่ายมากกว่าที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จะไม่สามารถดำเนินการได้ตาม บทบาททั้งหมดที่กล่าวมา แต่หากพิจารณาถึงเวลาในสัดส่วนที่เป็นของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง แล้ว จะพบว่า สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอันรวมถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านนา โดยการผลิตรายการที่มีลักษณะส่งเสริมในรูปแบบของการเผยแพร่ข่าวสารทางด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา ผสมผสานกับความบันเทิงมากกว่าเป็นการปกป้อง หรือการกระตุ้นรั้าให้ชาวบ้านล้านนาได้เข้าใจและภูมิใจในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของตนเอง เพื่อการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับทางวัฒนธรรมอย่างมีเหตุผล อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความรักและภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สภาพความเป็นจริงของการสื่อสาร ปัจจุบันจะพบว่า เพราะการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีโดยประกอบเข้ากับการแข่งขันทางด้านธุรกิจ สื่อมวลชนจึงมีลักษณะเป็นดาบสองคมที่ใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะกับสังคม ท้องถิ่น การหลั่งไหลของข่าวสารในทุกๆ ด้านที่วัดความสมดุลตามหลักของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือ วัฒนธรรมของคนในสังคมเมือง ได้เข้าไปเปลี่ยนวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านดั้งเดิมให้ถดถอย กลายเป็นความล้าหลังไม่ทันสมัย ชาวบ้านที่เคยอยู่กับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ และสั่งสมประสบการณ์สืบทอดกันมาจนเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติเป็นเอกลักษณ์ของคนในกลุ่มเดียวกัน เหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของตน ก็จะหันไปเลียนแบบวิถีชีวิตของคนในสังคมอื่น

สื่อมวลชนที่อยู่ในท้องถิ่น เช่น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จึงน่าจะเป็นองค์กรหลักที่สำคัญ ที่จะปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างจริงจัง เพื่อช่วยธำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของคนท้องถิ่นในภาคเหนือ มิใช่เป็นเพียงสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่สนองความต้องการของรัฐในการเผยแพร่ข่าวสาร ให้ความรู้หรือประชาสัมพันธ์ผลงานของหน่วยงานราชการเท่านั้น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องเข้าใจบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่นที่จะต้องพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ องค์กรหลักที่ควบคุมดูแลสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ควรต้องให้การสนับสนุนแก่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในการที่จะกำหนดนโยบายและการดำเนินการในทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่การส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยไม่ก้าวก่ายในเวลาที่ เป็นของท้องถิ่นที่สถานี โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง รับผิดชอบในการแพร่ภาพออก

อากาศ บทบาทของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในอันที่จะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน จะมีความชัดเจนและเป็นการดำเนินงานของสื่อมวลชนเพื่อคนท้องถิ่น

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ในการผลิตรายการและเลือกรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตของชาวบ้านล้านนา

สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องดำเนินการภายใต้ปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัย ภายในและภายนอกตามแนวคิดของ McQuail (1979) นั้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการผลิตรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประการแรก สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เป็นองค์กรของหน่วยงานราชการ ดังนั้น การจัดการองค์กรก็ต้องอาศัยโครงสร้างงานของระบบราชการ ที่สร้างความยุ่งยากและซับซ้อนในการปฏิบัติงานมากกว่าที่ให้ความเป็นอิสระ ซึ่งขัดกับแนวคิดที่ว่า สื่อมวลชนต้องมีความเป็นอิสระและสามารถดำเนินงานไปตามกรอบของความสามารถทางวิชาชีพของตัวมันเองได้ โดยพยายามพัฒนาจุดยืนที่มีความเที่ยงตรงเปิดกว้างเป็นกลาง และรักษาสมดุลกับทุกฝ่าย (ศิริชัย ศิริภายะ, กาญจนา แก้วเทพ, 2531) แต่สิ่งที่ปรากฏในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง คือ การขาดความเป็นตัวของตัวเองอย่างสิ้นเชิง การดำเนินการทุกประการต้องอาศัยนโยบายจากองค์กรหลักที่ควบคุมอยู่ คือ กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีนโยบายหลักที่สำคัญ คือ การเผยแพร่ผลงานของรัฐบาล หน่วยงานราชการ และยังมีบทบาทแฝงในการรักษาอำนาจของรัฐบาล และการครอบงำด้านทัศนคติ (พรสวรรค์ อุทราวุฒิมงคล, 2535) ทำให้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จึงต้องรับนโยบายดังกล่าวมาจากกรมประชาสัมพันธ์ด้วย เนื่องจากสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 เป็น องค์กรหนึ่งที่ขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้น นโยบายหลักของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จึงเป็นการเผยแพร่มากกว่าการส่งเสริม ประกอบกับกรมประชาสัมพันธ์มีนโยบายที่เปลี่ยนไปตามนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ไม่ได้มีความแน่นอน ปี 2537 มีนโยบายรณรงค์วัฒนธรรมไทย ปี 2538 มีนโยบาย สืบสานวัฒนธรรมไทย ปี 2539 มีนโยบายรณรงค์เรื่องยาเสพติด ปี 2540 มีนโยบายรณรงค์เรื่องรัฐธรรมนูญและการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ก็จะถูกนำมาเป็นนโยบายหลักในการผลิตรายการในแต่ละปีงบประมาณของตนเอง ทำให้ขาดความต่อเนื่อง เพราะเรื่องของการส่งเสริมปลูกฝังทัศนคตินั้น ไม่สามารถทำได้ภายในระยะเวลาสั้นๆ การดำเนินการดังกล่าวต้องมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เห็นความสำคัญของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของตนเอง ในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่รุนแรง เช่น ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ทำได้ยากยิ่ง หากไม่มีนโยบายหลักที่ชัดเจนและแน่นอน การ

ที่ต้องรับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์ตลอดเวลา จึงเป็นปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อปัจจัยด้านอื่นๆ อีก คือ เทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย ทำให้รายการที่ผลิตไม่มีคุณภาพทางเทคนิคเท่าเทียมกับการผลิตรายการของเอกชนที่ทันสมัยกว่า ความเป็นมืออาชีพที่ขาดแคลนบุคลากร ชาติผู้มีความรู้เกี่ยวกับสื่อมวลชนที่แท้จริง เนื่องจากการรับบุคลากรที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่ตรง เช่น สาขานิติศาสตร์ หรือสาขาสื่อสารมวลชน บุคลากรจบการศึกษาในระดับช่างเทคนิค ช่างไฟฟ้า ปวส. หรือ ปวช. แล้วพัฒนาเลื่อนตำแหน่งขึ้นมาโดยอาศัยประสบการณ์ สิ่งเหล่านี้กลับเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้รายการที่ผลิตโดยสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ไม่มีลักษณะของการสร้างสรรค์สิ่งแปลกๆ ที่สามารถเรียกร้องความสนใจ และความพึงพอใจจากกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย (AUDIENCE GROUP) ได้

ประการที่สอง การที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เป็นหน่วยงานของทางราชการ ทำให้ไม่ต้องแข่งขันในการสร้างสรรค์รายการที่จะนำเสนอเพื่อแสดงผล ตอบแทนและกำไร สิ่งนี้ทำให้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ขาดความกระตือรือร้นอย่างยิ่ง ในการปฏิบัติงาน เพราะไม่ต้องสร้างสรรค์งานให้มีคุณค่า ก็รับเงินตอบแทนเป็นอัตราเงินเดือนที่ราชการกำหนด และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ก็มีได้มุ่งเน้นที่จะแข่งขันกับโทรทัศน์เสรี เช่น 3, 5, 7, และ 9 โดยถือว่า ตนเองมีหน้าที่หลัก คือ การปฏิบัติตามนโยบายของรัฐเท่านั้น จึงไม่ต้องแข่งขันกับหน่วยงานใด ประกอบกับงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ทางสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ไม่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการผลิตรายการ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ก็ไม่สามารถผลิตรายการที่มีลักษณะของการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านได้ ทำให้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องขายเวลาให้กับผู้เช่าเวลาในท้องถิ่นไป

รายการที่เป็นส่วนของผู้เช่าเวลาท้องถิ่นนั้น ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนที่สนใจนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ของคนในท้องถิ่น นับเป็นการสร้างสรรค์รายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ให้มีสีสันขึ้น เมื่อเทียบกับรายการที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปางผลิตขึ้นเอง แต่สิ่งที่พบว่าเป็นปัญหาสำหรับผู้เช่าเวลาก็คือ ภาพลักษณ์ (IMAGE) ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง นั้นเป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เป็นสถานีของราชการที่ไม่ค่อยมีผู้ชมให้ความสนใจ มีกลุ่มผู้รับชมอยู่วงแคบ จึงไม่คุ้มกับการลงทุนของผู้ลงโฆษณา ผู้สนับสนุนรายการจึงหายาก และเทคโนโลยีในการแพร่ภาพก็ไม่ทันสมัย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคในการดำเนินการทั้งสิ้น

ในส่วนของเนื้อหา รายการที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านานั้น สิ่งที่ยุ่งยาก คือ การกระจายตัวของแหล่งข้อมูลที่ไม่สามารถนำเสนอได้อย่างละเอียดและครอบคลุม การค้นหาข้อมูลในเชิงลึกทำได้ยาก ดังนั้นเนื้อหาที่น่าเสนอมักเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน และไม่ยุ่งยากในการค้นหาข้อมูลอ้างอิงจนเกินไป ทำให้การส่งเสริมวิถีชีวิตนั้น ไม่ได้เป็นไปอย่างถ่องแท้และจริงจัง

3. ความพึงพอใจของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านานา

ผลจากการศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนกับการรับชมรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้านล้านานั้น แสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มของผู้รับสาร (AUDIENCE) มีความแตกต่างกันตามลักษณะทางประชากรของผู้รับสารนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความพึงพอใจในเนื้อหาสาระ และรูปแบบของรายการนี้ ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลจะมีความพึงพอใจมากกว่าประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาล และในความแตกต่างเรื่องอื่นๆ ก็เช่นกัน ความแตกต่างนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการตอบสนอง และปฏิกิริยาของปัจเจกบุคคลซึ่งได้กล่าวออกไปว่า การตอบสนองของผู้รับนั้นจะแปรผันไปอย่างเป็นระบบตามประเภทของกลุ่มสังคมแบบต่างๆ ที่ผู้รับสารนั้นสังกัดอยู่ ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มอาชีพ อายุ วิถีการดำเนินชีวิต เพศ ศาสนา ฯลฯ (DEFLUER, 1970)

แสดงให้เห็นว่า ในการผลิตรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (AUDIENCE) ได้ครบทุกกลุ่ม การผลิตรายการจะเน้นเรื่องเนื้อหาเป็นหลัก คือ มุ่งเน้นเสนอข้อเท็จจริงเชิงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มากกว่าจะมุ่งเน้นในด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ สร้างค่านิยม หรือตอกย้ำค่านิยมที่มีอยู่เดิมให้กับประชาชนผู้รับสาร ผลที่ตามมา คือ ขาดคนชมรายการ เพราะเนื้อหา รูปแบบ ฯลฯ ไม่ได้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะทางประชากร

ในการผลิตรายการ ความจำเป็นอย่างยิ่งประการหนึ่ง คือ การคำนึงถึงความต้องการของผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการให้ได้สอดคล้องกัน จะทำให้รายการที่ลงทุนลงแรงผลิตนั้น มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่ง ก็คือ ผู้ชมรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง มีน้อย เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวไปแล้ว ทำให้รายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้เกิดแก่กลุ่มผู้รับสารส่วนมากได้ ผู้ที่ชมรายการสถานี

โทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ส่วนมากมักชมรายการในส่วนที่เป็นรายการของส่วนกลางมากกว่า หรือไม่ก็เลือกชมจากรายการของสถานีช่องอื่นๆ ที่ตอบสนองความพึงพอใจให้มากกว่า

สำหรับการแก้ปัญหา เรื่องการให้ผู้ชมรายการกลับเข้ามามีส่วนร่วมในการรับชมรายการจากสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ผู้บริหารควรจะได้มีการพิจารณาปรับปรุงรายการให้สอดคล้องกับชุมชน ท้องถิ่น มีการประเมินผลอย่างมีระบบ เพื่อทราบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง เพราะประชาชนกลุ่มเป้าหมายจะมีความต้องการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกับพื้นที่ที่อยู่อาศัยคนในเขตสังคมเมือง ต้องการบริโภคเนื้อหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และข่าวสารความเคลื่อนไหวของรัฐ ในขณะที่ชุมชนในสังคมชนบท กลับต้องการชมรายการที่ให้ความสนุกสนานบันเทิง เช่น ละครขอ มวย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ จึงน่าจะเป็นแนวทางสำคัญที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จะต้องนำเสนอรายการที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อดึงประชาชนให้หันกลับมาชมรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปางได้

ส่วนรายการจะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวบ้าน สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต้องให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการให้มากขึ้น และสร้างสรรค์รูปแบบรายการที่น่าสนใจ ซึ่งในความเป็นจริงการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น มิใช่เพียงการนำเสนอในรูปแบบของรายการเท่านั้น แต่ยังสามารถนำเสนอด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น SPOT สั้นๆ ด้วยเนื้อหาและรูปแบบที่น่าสนใจภายใต้งบประมาณที่จำกัด การขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด หน่วยงานเอกชนที่เช่าเวลา เพื่อพยายามนำเสนอรูปแบบรายการที่จะสามารถส่งเสริมวิถีและภูมิปัญญาชาวบ้านต่อไปและสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของคนในท้องถิ่นได้ โดยมีใช้เป็นเพียงผู้รับวัฒนธรรมจากสังคมเมืองอันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยั่งยืนและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของวิถีชีวิตอันดั้งเดิมของคนในสังคม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรปรับโครงสร้างของการจัดองค์กรขึ้นใหม่ โดยให้ข้าราชการในพื้นที่เป็นผู้กำหนดโครงสร้างและนโยบายการดำเนินงานในการผลิตรายการ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น

2. ควรให้นโยบายในการบริหารงานของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการ สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 3 ลำปาง มากกว่าการยึดรูปแบบการบริหารจากส่วนกลาง จะทำให้เกิดการคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และเข้าใจถึงแนวทางของท้องถิ่นได้ดี

3. ควรให้สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง จัดแผนผังรายการของสถานีฯ เอง โดยต้องขยายเวลาให้มากขึ้น และให้โอกาสแก่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ที่จะเลือกเวลานำเสนอรายการของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกัน

4. ควรส่งเสริมโดยการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ให้หลากหลายน่าสนใจ เพื่อเอื้อให้เกิดความภาคภูมิใจหวงแหนและธำรงรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นตนเอง

5. ในการผลิตรายการควรคำนึงถึงทรัพยากรที่เป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น และนำมาประยุกต์ใช้ให้ทันสมัยเป็นรูปธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

6. ควรมีการสนับสนุนเรื่องงบประมาณการผลิตรายการจากกรมประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นกว่าเดิม

7. ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่น เช่นรัฐวิสาหกิจ เอกชน ในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตรายการให้มากขึ้น เพื่อให้เข้ากันได้กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับผลิตรายการ ที่แพร่ภาพออกอากาศสำหรับชุมชนท้องถิ่นในประเด็นอื่น ๆ เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนผู้รับสารในท้องถิ่นว่ามีความต้องการในการชมรายการประเภทใด มีเนื้อหาสาระและรูปแบบใดบ้าง เช่น กระบวนการนำเสนอข่าวท้องถิ่น ซึ่งเป็นรายการที่มีประชาชนในท้องถิ่นสนใจมากที่สุด

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจต่อการรับชมสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เปรียบเทียบกับรายการที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง รับสัญญาณมาจากส่วนกลางโดยตรง

3. การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนผู้รับสาร ควรมีเครื่องมือในการวัดอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถตรวจสอบความพึงพอใจของผู้รับสารได้อย่างแม่นยำ

4. ควรศึกษาวิจัยถึงผลกระทบต่อการรับชมรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น